

CALENDARUL DE MĂSURI 2018 - 2024 PENTRU SOLUȚIONAREA SUPRA-AGLOMERĂRII CARCERALE ȘI A CONDIȚIILOR DE DETENȚIE, ÎN EXECUTAREA HOTĂRĂRII-PILOT REZMIVES ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI, PRONUNȚĂ DE CEDO LA 25 APRILIE 2017

WWW.JURINFO

CUPRINS

A. DESCRIEREA CAZULUI	3
B. MĂSURI GENERALE	4
B.1 EVALUAREA AUTORITĂȚILOR A SURSEI ÎNCĂLCĂRII PREVEDERII CONVENȚIEI PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE	4
B.2 ANALIZA OPȚIUNILOR.....	4
B.3 MĂSURI CE URMEAZĂ SĂ FIE AVUTE ÎN VEDERE PENTRU EXECUTAREA HOTĂRĂRII PILOT.....	6
B.3.1 CONTEXT ȘI JUSTIFICARE	6
B.3.2 MĂSURI IMPLEMENTATE DUPĂ APROBAREA DE CĂTRE GUVERNUL ROMÂNIEI A MEMORANDUMULUI CU TEMA ”APROBAREA CALENDARULUI DE MĂSURI NECESARE ÎMBUNĂTĂȚIRII CONDIȚIILOR DE DETENȚIE ȘI A SISTEMULUI DE PROBAȚIUNE”	7
B.3.2.1 MĂSURI DE NATURĂ ADMINISTRATIVĂ	8
B.3.2.1.1 MĂSURI DE NATURĂ ADMINISTRATIVĂ REALIZATE PÂNĂ LA DATA PRONUȚĂRII HOTĂRĂRII PILOT	8
B.3.2.1.2 MĂSURI DE NATURĂ ADMINISTRATIVĂ REALIZATE DUPĂ DATA PRONUȚĂRII HOTĂRĂRII PILOT	8
B.3.2.2 MĂSURI DE NATURĂ LEGISLATIVĂ	9
B.3.2.2.1 MĂSURI DE NATURĂ LEGISLATIVĂ ADOPTATE PÂNĂ LA DATA PRONUȚĂRII HOTĂRĂRII PILOT	9
B.3.2.2.2 MĂSURI DE NATURĂ LEGISLATIVĂ ADOPTATE DUPĂ DATA PRONUȚĂRII HOTĂRĂRII PILOT	9
B.3.3 CALENDAR DE MĂSURI PROPUSE PENTRU REDUCEREA SUPRAAGLOMERĂRII ȘI ÎMBUNĂTĂȚIREA CONDIȚIILOR DE DETENȚIE	10
B.3.3.1 MODIFICĂRI LEGISLATIVE CARE URMĂRESC REDUCEREA POPULAȚIEI PENITENCIARE ȘI ÎMBUNĂTĂȚIREA CONDIȚIILOR DE DETENȚIE.....	11
B.3.3.2 INVESTIȚII ÎN INFRASTRUCTURA FIZICĂ A PENITENCIARELOR ȘI A CENTRELOR DE REȚINERE ȘI ARESTARE PREVENTIVĂ CARE VIZEAZĂ EXTINDEREA NUMĂRULUI DE LOCURI DE DETENȚIE ȘI MODERNIZAREA CELOR EXISTENTE	12
B.3.3.2.1 INVESTIȚII ÎN INFRASTRUCTURA FIZICĂ A PENITENCIARELOR.....	12
B.3.3.2.2 INVESTIȚII ÎN INFRASTRUCTURA FIZICĂ A CENTRELOR DE REȚINERE ȘI ARESTARE PREVENTIVĂ	15
B.3.3.3 FUNCȚIONAREA EFICIENTĂ A SISTEMULUI DE PROBAȚIUNE PENTRU FACILITAREA APLICĂRII SANȚIUNILOR ȘI MĂSURILOR COMUNITARE CARE SĂ CONDUCĂ LA REDUCEREA POPULAȚIEI PENITENCIARE	16
B.3.3.4 IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR ȘI STRATEGIILOR DE INSERȚIE A PERSOANELOR PROVENITE DIN SISTEMUL PENITENCIAR.....	18
B.3.3.5 MĂSURI DE NATURĂ LEGISLATIVĂ CARE SĂ ASIGURE UN RECURS EFICIENT PENTRU VĂTĂMAREA SUFERITĂ, DE NATURA RECURSULUI PREVENTIV SI A RECURSULUI COMPENSATORIU SPECIFIC	18
B.4 MONITORIZAREA CALENDARULUI DE MĂSURI 2018 - 2024.....	20

A. DESCRIEREA CAZULUI

1. La originea cauzei se află patru cereri (nr. 61467/12, 39516/13, 48231/13 și 68191/13) îndreptate împotriva României, prin care patru resortisanți ai acestui stat, domnii Daniel Arpad Rezmiveș, Laviniu Moșmonea, Marius Mavroian, Iosif Gazsi („reclamanții”), au sesizat Curtea la 14 septembrie 2012, 6 iunie 2013, 24 iulie 2013 și, respectiv, 15 octombrie 2013, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).
2. Obiectul reclamațiilor l-a constituit, cu precădere, încălcarea prevederilor art. 3 din Convenție, cu privire la condițiile de detenție din diferite unități penitenciare sau centre de reținere și arestare preventivă ale poliției - Centrul de reținere și arestare preventivă Baia Mare și penitenciarele Gherla, Aiud, Oradea, Craiova, Târgu-Jiu, Pelendava, Rahova, Tulcea, Iași, Vaslui (petenții s-au plâns, printre altele, de suprapopularea celulelor, insuficiența instalațiilor sanitare și lipsa igienei, calitatea proastă a hranei, vechimea materialelor primite, precum și prezența șobolanilor și a insectelor în celule).
3. La 15 septembrie 2015, o cameră din cadrul Secției a treia a Curții a informat părțile că, întrucât era vorba despre o problemă structurală, Curtea intenționa să aplice art. 61 din Regulament și le-a invitat să prezinte observații în această privință. În conformitate cu art. 41 și art. 61 § 2 lit. c) din Regulament, camera a decis, de asemenea, să examineze cu prioritate cererile sus-menționate. Atât Guvernul, cât și reclamanții au formulat observații cu privire la aplicarea procedurii hotărârii-pilot.
4. Prin hotărârea pilot din 25 aprilie 2017, Curtea a solicitat statului român, ca în termen de șase luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, să furnizeze, în cooperare cu Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei un calendar exact pentru punerea în aplicare a măsurilor generale adecvate apte să soluționeze problema supraaglomerării carcerale și a condițiilor inadecvate de detenție, în conformitate cu principiile Convenției astfel cum sunt enunțate în hotărârea pilot. Curtea a decis, totodată, amânarea cauzelor similare care nu au fost încă comunicate Guvernului României până la adoptarea măsurilor necesare pe plan național.
5. Curtea a considerat că, deși măsurile luate de autorități până la acea dată ar putea contribui la îmbunătățirea condițiilor de viață și sanitare din închisorile din România, eforturile coerente și pe termen lung, cum ar fi adoptarea de măsuri suplimentare, trebuiau făcute pentru a realiza respectarea completă a articolelor 3 și 46 din convenție. Curtea a considerat, de asemenea, că, pentru a se conforma obligațiilor care decurg din hotărârile sale anterioare în cauze similare, trebuie să fie instituit un sistem adecvat și eficace de căi de atac interne.
6. Curtea a reținut la momentul hotărârii că situația reclamanților nu poate fi disociată de problema generală care este cauzată de o disfuncționalitate structurală caracteristică sistemului penitenciar din România, care a afectat și poate afecta și în viitor numeroase persoane. În ciuda măsurilor legislative, administrative și bugetare luate pe plan intern, persistă natura sistemică a problemei identificate în 2012, situația constatată constituind așadar o practică incompatibilă cu Convenția.

B. MĂSURI GENERALE

B.1 EVALUAREA AUTORITĂȚILOR A SURSEI ÎNCĂLCĂRII PREVEDERII CONVENȚIEI PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE

7. La data de 08.01.2017, la nivelul sistemului penitenciar se află custodiate 23.491 persoane private de libertate, iar capacitatea de cazare raportată la un spațiu de 4 m² pentru fiecare deținut este de 18.790, fără a lua în calcul spațiile penitenciarelor spital, indicele mediu de ocupare fiind de 121,54%.
8. Ca urmare a pronunțării hotărârii în cauza semi-pilot Iacov Stanciu împotriva României (cererea nr. 35972/05) s-au dispus o serie de controale. Astfel, în urma controalelor Direcției Inspecție Penitenciară din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor (DIP-ANP), în perioada 2012-2017 s-a constatat prezența suprapopulării și/sau condiții deteriorate de detenție în următoarele unități penitenciare: Bistrița, Botoșani, C.E. Buziaș, Mărgineni, Giurgiu, Spital Rahova, Timișoara, Vaslui, PMT Craiova, Craiova, C.R. Tg. Ocna, Gherla, Târgșor, Tulcea, Slobozia, Spital Tg. Ocna, Tg. Mureș, Penitenciarul Jilava, CD Tichilești, Aiud, Giurgiu, Oradea, DT Severin, Codlea, Poarta Albă, Baia Mare, Craiova, Găești, Satu Mare, TG. Jiu.
9. Mecanismul de Prevenire a Torturii a fost înființat în cadrul instituției Avocatului Poporului, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 48/2014, în implementarea Protocolului Opțional la Convenția pentru prevenirea Torturii (OPCAT).
10. Instituția Avocatului Poporului - Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție a efectuat în 2015 54 de vizite în locurile de deținere realizând 48 de anchete privind condițiile de detenție din penitenciarele din România, acoperind astfel toate unitățile subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor; de asemenea în 2016 au efectuate 85 de vizite în locurile de deținere realizând anchete privind condițiile de detenție din penitenciarele din România în următoarele unități subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor: Aiud, Găești, Satu Mare, Iași, Mărgineni, Timișoara, Colibași, Arad, Craiova, Dr. Tr. Severin. Sp. Colibași, București-Jilava, Bârcea Mare, Codlea, București-Rahova, Sp. Poarta Albă, Penit. Poarta Albă, Botoșani și Oradea.
Instituția Avocatul poporului a emis în 2015 și Raportul Special privind condițiile de detenție din penitenciare și centre de reținere și arestare preventivă, factori determinați în respectarea demnității umane și a drepturilor persoanelor private de libertate.
Urmare vizitelor și prin Raportul special, recomandările formulate au inclus cele două componente: creșterea capacității de cazare și diminuarea efectivelor de deținuți.

B.2 ANALIZA OPȚIUNILOR

11. Urmare producerii reformei penale de mare profunzime efectuate în România se constată, pe de o parte, faptul că deficitul de număr de locuri de detenție a scăzut de la 18.000 - necesar constatat în 2012 la 4300 - necesar estimat în 2017, în timp ce cazurile în supravegherea sistemului de probațiune au crescut de aproximativ 5 ori, de la 20.000 cazuri înregistrate în 2012, la un număr estimat de 100.000 pentru 2017.

MINISTERUL JUSTIȚIEI

12. Începând cu 1 februarie 2014 a reprezentat intrarea în vigoare a reformei penale, procesual-penală și execuțional penală în România, care a presupus adoptarea unor reglementări-cadru complete noi, moderne, și anume un nou Cod penal, un nou Cod de procedură penală, precum și trei legi de executare: Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, Legea 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, respectiv Legea nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune. Acestea li s-au adăugat numeroase alte acte normative menite, pe de o parte, să asigure punerea în aplicare în mod corespunzător a noilor prevederi de drept substanțial, iar pe de altă parte, să le ajusteze, în special noile instituții, la cerințele practice sau de constituționalitate ori convenționalitate constatate ulterior intrării în vigoare.
13. În cadrul acestui efort legislativ substanțial, care s-a derulat pe parcursul unei perioade îndelungate, de peste 10 ani, s-au parcurs, în esență, toate etapele identificate la nivel național ca fiind necesare unei reforme legislative, inclusiv din perspectiva reducerii populației penitenciare.
14. Prin analiza acestor prevederi și prin raportare la recomandările formulate în paragraful 116 din Hotărârea Curții, care trimite între altele la paragraful 57 care amintește prevederile din Cartea albă privind suprapopularea penitenciară, se pot constata următoarele:
- i. dezincriminarea acelor infracțiuni care nu reprezintă pericolul social necesar unei sancțiuni penale și determină în același timp suprapopulare penitenciară - aceasta a fost efectuată cu ocazia revizuirii tuturor infracțiunilor cuprinse în reglementările române la momentul elaborării noului Cod penal dar și a tuturor legilor speciale care au cuprins infracțiuni (de ordinul sutelor);*
 - ii. reglementarea unor instrumente suficiente de individualizare a aplicării pedepselor - aceasta a fost avută în vedere prin regândirea întregii părți generale a Codului penal, a sistemului circumstanțelor agravante și atenuante, și introducerea, pe lângă suspendarea executării pedepsei, a două alte instituții: renunțarea la aplicarea pedepsei, respectiv amânarea aplicării pedepsei;*
 - iii. încurajarea evitării sistemului penitenciar inclusiv prin instituții precum suspendarea aplicării pedepsei - aceasta a fost menținută în Codul penal și reglementată în sensul eficientizării ei, a fost încurajată aplicarea renunțării la urmărirea penală, respectiv a recunoașterii vinovăției - instituții nou reglementate în materie procesual-penală;*
 - iv. cuprinderea de alternative la măsura arestării preventive - a fost reglementat în Codul de procedură penală arestul la domiciliu și au fost eficientizate instituțiile controlului judiciar și ale controlului judiciar pe cauțiune;*
 - v. înlocuirea în unele cazuri a pedepsei închisorii cu sancțiuni alternative și de cuprindere a unui număr suficient de măsuri alternative - întregul Cod penal a fost reorientat în acest sens, de încurajare a aplicării sancțiunilor alternative privării de libertate, iar Codul de procedură penală cuprinde, de asemenea, modificări de esență în același sens, după cum se va prezenta în cele ce urmează;*

MINISTERUL JUSTIȚIEI

vi. *extinderea posibilității liberării condiționate* - a fost realizată indirect, prin scăderea, în fapt a duratei necesare aplicării instituției prin Legea nr.169/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal;

vii. mijloacele alternative la pedeapsa închisorii, dispozițiile Codului penal privind *renunțarea la aplicarea pedepsei și amânarea aplicării pedepsei* - instituții nou introduse, *suspendarea* executării pedepsei sub supraveghere, amenda penală și *liberarea condiționată* permit o mai bună individualizare a pedepsei și oferă o alternativă viabilă la pedeapsa închisorii, a cărei impunere nu este întotdeauna justificată, luând în considerare persoana infractorului ori fapta săvârșită și urmările produse.

viii. *în ceea ce privește sancționarea minorilor*, privarea de libertate a devenit absolut excepțională, reglementările penale cuprinzând 4 măsuri educative neprivative de libertate: stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână, asistarea zilnică, față de cele 2 privative - cuprinzând internarea într-un centru educative, respectiv într-un centru de detenție. Totodată, alternativele existente la privarea de libertate din Codul de procedură penală - controlul judiciar, controlul judiciar pe cauțiune și arestul la domiciliu, precum și aplicarea cu succes a metodelor alternative de soluționare - în special renunțarea la urmărire penală sau încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției.

15. Memorandumul publicat de Comitetul Miniștrilor în anul 2015, menționat la paragraful 47 din Hotărârea Curții, cu privire la măsurile generale luate sau urmând a fi luate de către România pentru a remedia problemele legate de supraaglomerare și rele condiții de detenție recomandă 4 direcții de acțiune care să conducă la: i) *extinderea gamei de măsuri alternative la pedeapsa privativă de libertate*, ii) *flexibilizarea condițiilor de acces la liberarea condiționată*, iii) *buna funcționare a serviciului de probațiune și iv) continuarea proiectelor de modernizare a capacității penitenciare*. În calendarul de măsuri construit pentru perioada 2018-2024, aceste direcții stau la baza acțiunilor propus.

B.3 MĂSURI CE URMEAZĂ SĂ FIE AVUTE ÎN VEDERE PENTRU EXECUTAREA HOTĂRÂRII PILOT

B.3.1 CONTEXT ȘI JUSTIFICARE

16. În iulie 2012, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO sau Curtea) a pronunțat o hotărâre semi-pilot în cauza *Iacov Stanciu* în care a reținut că, în pofida eforturilor autorităților române de a îmbunătăți situația condițiilor de detenție, există o problemă structurală în acest domeniu. Curtea nu a acordat un termen pentru remedierea deficiențelor constatate.
17. Astfel, urmare hotărârii din cauza *Iacov Stanciu*, Guvernul României, a adoptat în cursul anului 2012 un Memorandum prin care au fost aprobate principalele direcții de acțiune în vederea remedierii problemelor constatate.

MINISTERUL JUSTIȚIEI

18. La începutul anului 2016, Guvernul României a aprobat Memorandumul cu tema *Intenția CEDO de aplicare a procedurii Hotărârii pilot în cauzele privind condițiile de detenție*, fiind astfel elaborat *Planul de măsuri, aferent Recomandării nr. 2 a Memorandumului care are ca obiectiv îmbunătățirea condițiilor de detenție și diminuarea fenomenului supraaglomerării*. Astfel, Administrația Națională a Penitenciarelor a inițiat măsuri de creștere și modernizare a capacității de cazare, conform calendarului aprobat, iar Direcția Națională de Probațiune a luat măsuri pentru consolidarea sistemului de probațiune pentru a permite implementarea măsurilor și sancțiunilor comunitare.
19. De asemenea, în *Programul de Guvernare 2017-2020, Capitolul Justiție, secțiunea Drepturi fundamentale, măsura 20* prevede: *„Continuarea proiectului de investiții în penitenciare și de modernizare și extindere acolo unde locațiile permit”*. Așa cum este precizat, în documentul programatic guvernamental, necesitatea acestei măsuri a pornit de la realitatea unui sistem penitenciar învechit din punct de vedere al infrastructurii, sistem care nu își poate realiza rolul de custodie și reintegrare socială în acord cu standardele privind drepturile omului. De asemenea, în același document programatic, măsura 22 vizează *„Consolidarea sistemului de probațiune ca formă de diminuare a populației din penitenciare”*.
20. Potrivit hotărârii pilot din 25 aprilie 2017, măsurile așteptate din partea României vor fi structurate pe două paliere, astfel:
- măsuri de natură administrativă, prin care să se reducă supra-aglomerarea și să se îmbunătățească condițiile materiale de detenție,*
 - măsuri de natură legislativă care să asigure un recurs eficient pentru vătămarea suferită, de natura recursului preventiv și a recursului compensatoriu specific.*
21. Conform informațiilor primite de la Ministerul Afacerilor Externe, la data de 30.10.2017, pe rolul CEDO era înregistrat un număr de aproximativ 8.000 de cereri în care se invoca încălcarea prevederilor art. 3¹ din *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*, sub aspectul condițiilor materiale de detenție din penitenciarele din România. Din numărul sus menționat de cereri, 2.427 au fost comunicate Guvernului României².

B.3.2 MĂSURI IMPLEMENTATE DUPĂ APROBAREA³ DE CĂTRE GUVERNUL ROMÂNIEI A MEMORANDUMULUI CU TEMA ”APROBAREA CALENDARULUI DE MĂSURI NECESARE ÎMBUNĂȚĂȚIRII CONDIȚIILOR DE DETENȚIE ȘI A SISTEMULUI DE PROBAȚIUNE”

22. Ca urmare a Memorandumului susmenționat, au fost demarate și continuate o serie de demersuri legate de îmbunătățirea condițiilor de detenție și reducerea fenomenului de

¹Art. 3 - Interzicerea torturii: Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante

²În aproximativ 500 din acestea, Grefa CEDO a transmis Guvernului României invitația de a formula declarații de soluționare amiabilă (pentru despăgubirea reclamanților în raport de perioada petrecută în condiții de detenție care nu respectă standardele europene)

³ la data de 26.04.2016

MINISTERUL JUSTIȚIEI

supraaglomerare, care s-au concretizat prin măsuri de natură administrativă și măsuri de natură legislativă, prezentate succint:

B.3.2.1 MĂSURI DE NATURĂ ADMINISTRATIVĂ

B.3.2.1.1 MĂSURI DE NATURĂ ADMINISTRATIVĂ REALIZATE PÂNĂ LA DATA PRONUȚĂRII HOTĂRĂRII PILOT

23. În anul 2016, în sistemul penitenciar au fost date în folosință **672** locuri noi de cazare, prin transformarea unor spații existente. În anul 2017, prin continuarea măsurilor stabilite s-a creat un număr de **170** locuri noi de cazare (realizate prin transformarea unor spații existente) și au fost modernizate alte **200** locuri, prin Mecanismul Financiar Norvegian (Penitenciarul Bacău);
24. În perioada 2016-2017: au fost inițiate lucrări de investiții pentru crearea de noi locuri de detenție, la penitenciarele: Deva, Codlea, Giurgiu și Găești și au fost amenajate camere, în cadrul unor secții de deținere, destinate persoanelor cu afecțiuni psihice grave la penitenciarele: Arad, Bistrița, Botoșani, București-Jilava, Craiova, Focșani, Găești, Giurgiu, Iași, Mioveni, Oradea, Constanța-Poarta Albă, Slobozia, Spital Mioveni, Spital Dej, Spital Constanța - Poarta Albă. Se află în curs de amenajare la penitenciarele: Aiud, Bacău, Rahova, Deva, Drobeta Turnu Severin, Galați, Gherla și Timișoara;

B.3.2.1.2 MĂSURI DE NATURĂ ADMINISTRATIVĂ REALIZATE DUPĂ DATA PRONUȚĂRII HOTĂRĂRII PILOT

25. Prin *Hotărârea de Guvern nr. 626/2017* a fost aprobată achiziția unui studiu de fezabilitate, destinat construirii unui penitenciar cu o capacitate de 1000 de locuri, respectiv P47-Berceni. În prezent, este în curs de desfășurare procedura de achiziție a Contractului de servicii de proiectare pentru elaborarea studiului de fezabilitate pentru P47-Berceni;
26. Memorandumul cu tema *Decizie privind oportunitatea finanțării infrastructurii fizice a sistemului penitenciar român, printr-un proiect finanțat din fonduri externe rambursabile*, prin care se propune conceptul de proiect național - *Investiții în infrastructura penitenciarelor*, adoptat de Guvernul României la data de 05 Decembrie 2017.
27. Prin *Hotărârea de Guvern nr. 791/2017*, s-a aprobat trecerea imobilelor denumite 1242 și 5075, identificate cu numerele MFP 107051 și MFP 106972, aflate în domeniul public al statului, din administrarea Ministerului Apărării Naționale (MAPN) în administrarea Ministerului Justiției, pentru ANP, în scopul transformării în penitenciar, cu o capacitate de 900 locuri. A fost încheiată procedura de preluare a acestor imobile de la MAPN, urmând a fi derulate, în funcție de momentul contractării împrumutului conform Memorandumului menționat la paragraful 30, etapele de proiectare și lucrări de execuție.
28. În proiectul de buget pe anul 2018, au fost alocate fonduri pentru demararea lucrărilor de investiții în vederea creării a 5.110 noi locuri de detenție, în perioada 2019-2023;

MINISTERUL JUSTIȚIEI

29. Măsurile cu caracter permanent necesare menținerii standardelor de cazare: prin lucrările de reparații curente și întreținere care se realizează anual la nivelul sistemului penitenciar se urmărește menținerea condițiilor de detenție conform standardelor, atât la nivelul camerelor de cazare, cât și la nivelul spațiilor auxiliare (holurile secțiilor, cluburi, săli de mese, cabinete medicale, săli de clasă, spații educative etc.);

B.3.2.2 MĂSURI DE NATURĂ LEGISLATIVĂ

B.3.2.2.1 MĂSURI DE NATURĂ LEGISLATIVĂ ADOPTATE PÂNĂ LA DATA PRONUNȚĂRII HOTĂRÂRII PILOT

30. Ordinul ministrului justiției nr. 3848/C/2016, prin care au fost aprobate Normele privind articolele de curățenie și igienă individuală și colectivă asigurate de către administrația locului de deținere;
31. Decizia directorului general al ANP nr. 467/2016 privind cazarmamentul asigurat persoanelor private de libertate aflate în locurile de deținere din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor;
32. Decizia directorului general al ANP nr. 468/2016 privind conținutul setului de produse igienico-sanitare pus la dispoziția persoanelor private de libertate cu ocazia primirii în locurile de deținere din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor;
33. Decizia directorului general al ANP nr. 704/2016 privind profilarea locurilor de deținere din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor, în vederea specializării locurilor de deținere pe custodierea anumitor categorii de persoane private de libertate și echilibrării efectivelor, în funcție de regimurile de executare ale pedepselor.

B.3.2.2.2 MĂSURI DE NATURĂ LEGISLATIVĂ ADOPTATE DUPĂ DATA PRONUNȚĂRII HOTĂRÂRII PILOT

34. Legea nr. 169/2017 privind modificarea și completarea Legii nr. 254/2013, prin care s-a instituit un mecanism compensatoriu pentru acordarea unui beneficiu, însemnând 6 zile considerate ca fiind executate pentru un număr de 30 de zile de custodie în spații de detenție necorespunzătoare.

Din totalul spațiilor de cazare în număr de 187, prin OMJ nr. 2773/2017 au fost stabilite ca fiind necorespunzătoare un număr de 156, reprezentând 83%.

În perioada 19.10-30.12.2017, din unitățile subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor au fost puse în libertate, la expirarea pedepsei în termen, un număr de 912 de persoane private de libertate ca urmare a aplicării dispozițiilor Legii nr. 169/2017. De asemenea, un număr de 2718 de persoane private de libertate au fost puse în libertate condiționat, conform hotărârilor instanțelor de judecată, ca urmare a aplicării dispozițiilor Legii nr. 169/2017.

35. Ordinul ministrului justiției nr. 2772/C/2017 pentru aprobarea *Normelor minime obligatorii privind condițiile de cazare a persoanelor private de libertate*, act normativ

MINISTERUL JUSTIȚIEI

care reiterează necesitatea ca spațiile destinate cazării persoanelor private de libertate să respecte demnitatea umană și să întrunească standardele minime sanitare și de igienă, ținându-se cont de suprafața de locuit, volumul de aer, iluminare, sursele de încălzire și ventilație, prin raportare la condițiile climatice și care se corelează cu prevederile Legii nr. 169/2017 în partea ce privește definirea condițiilor necorespunzătoare de detenție;

36. Ordinul ministrului justiției nr. 2773/C/2017 pentru *aprobarea situației centralizate a clădirilor care sunt necorespunzătoare din punct de vedere al condițiilor de detenție*, act normativ în baza căruia se calculează persoanelor private de libertate 6 zile considerate ca fiind executate pentru un număr de 30 de zile de custodie în spații de detenție clasificate necorespunzătoare. Situația acestora se actualizează anual sau ori de câte ori intervin modificări de natură a genera o reclasificare a spațiilor de cazare;
37. *Proiect de lege pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr.26/1994 privind drepturile de hrană, în timp de pace, ale personalului din sectorul de apărare națională, ordine publică și siguranță națională* adoptat de către Guvernul României. Proiectul a fost adoptat de către Guvern, parcurgând și etapa dezbaterilor parlamentare (raportul comisiei de fond - [Comisia pentru apărare, ordine publică și siguranță națională](#) - fiind depus la data de 11.12.2017), urmând ca proiectul să fie înscris pe ordinea de zi a plenului Camerei Deputaților, cameră decizională.

Actualizarea dispozițiilor *Ordonanței Guvernului nr. 26/1994* are în vedere aspecte precum: includerea sintagmei „*persoane private de libertate*” în titlul actului normativ; eliminarea din textul legal a sintagmei „*persoane contraveniente*”, în condițiile în care în România privarea de libertate nu poate avea drept temei o sancțiune contravențională; egalizarea baremurilor calorice ale normelor de hrană a persoanelor reținute sau arestate preventiv cu cel al persoanelor condamnate; stabilirea unor baremuri calorice minime pentru normele de hrană ale persoanelor private de libertate etc. Prin proiect se propune stabilirea unor baremuri calorice minime pentru normele de hrană ale persoanelor private de libertate, având ca fundamentare determinări efectuate de specialiștii nutriționiști, în ceea ce privește necesarul zilnic de aport caloric al unei persoane.

38. În perioada 2016-2017, în conformitate cu necesarul de personal al sistemului administrației penitenciare au fost realizate mai multe demersuri în vederea promovării unei inițiative legislative de modificare a Hotărârii de Guvern nr. 652/2009, prin care este stabilit numărul de posturi alocate ANP și unităților subordonate. Demersurile au fost soluționate pozitiv, fiind adoptată în ședință de Guvern din data de 14.12.2017, suplimentarea cu 1000 de posturi a schemei de personal pentru Administrația Națională a Penitenciarelor.

B.3.3 CALENDAR DE MĂSURI PROPUSE PENTRU REDUCEREA SUPRAAGLOMERĂRII ȘI ÎMBUNĂTĂȚIREA CONDIȚIILOR DE DETENȚIE

39. Calendarul de acțiuni propus a fi implementat în perioada 2018-2024 este orientat spre îmbunătățirea condițiilor de detenție și reducerea supraaglomerării, pornind de la situația existentă în unitățile penitenciare la data de 08.01.2017, după cum urmează:

MINISTERUL JUSTIȚIEI

În **regimul de executare maximă siguranță** sunt incluși 1499 deținuți, iar capacitatea de cazare pentru această categorie de persoane private de libertate este de 1651 locuri la 4 mp/deținut, respectiv 2306 locuri la 3 mp/deținut - pentru această categorie nu se înregistrează deficit de locuri de cazare, astfel că planul de acțiuni se va concentra exclusiv pe îmbunătățirea condițiilor de detenție;

În **regimul de executare închis** sunt incluși 6324 deținuți, iar capacitatea de cazare pentru această categorie de persoane private de libertate este de 5237 locuri la 4 mp/deținut, respectiv 7057 locuri la 3 mp/deținut. - prin urmare, pentru această categorie, se înregistrează un deficit de 1087 locuri de cazare raportat la 4 mp/deținut, astfel că planul de acțiuni se va concentra atât pe reducerea supraaglomerării cât și pe îmbunătățirea condițiilor de detenție;

În **regimul de executare semideschis** sunt incluși 8361 deținuți, iar capacitatea de cazare pentru această categorie de persoane private de libertate este de 5348 locuri la 4 mp/deținut, respectiv 7155 locuri la 3 mp/deținut - prin urmare, pentru această categorie, se înregistrează un deficit de 3013 locuri de cazare raportat la 4 mp/deținut, respectiv un deficit de 1206 locuri de cazare raportat la 3 mp/deținut astfel că planul de acțiuni se va concentra atât pe reducerea supraaglomerării cât și pe îmbunătățirea condițiilor de detenție;

În **regimul de executare deschis** sunt incluși 3554 deținuți, iar capacitatea de cazare pentru această categorie de persoane private de libertate este de 3603 locuri la 4 mp/deținut, respectiv 4810 locuri la 3 mp/deținut - pentru această categorie nu se înregistrează deficit de locuri de cazare, astfel că planul de acțiuni se va concentra exclusiv pe îmbunătățirea condițiilor de detenție;

40. Față de obiectivele descrise mai sus, au fost identificate 5 direcții de acțiune, după cum urmează:

- i) modificări legislative care urmăresc reducerea populației penitenciare și îmbunătățirea condițiilor de detenție;
- ii) investiții în infrastructura fizică a penitenciarelor care vizează extinderea numărului de locuri de detenție și modernizarea celor existente;
- iii) funcționarea eficientă a sistemului de probațiune pentru facilitarea aplicării sancțiunilor și măsurilor comunitare care să conducă la reducerea populației penitenciare;
- iv) implementarea programelor și strategiilor de inserție a persoanelor provenite din sistemul penitenciar;
- v) măsuri de natură legislativă care să asigure un recurs eficient pentru vătămarea suferită, de natura recursului preventiv și a recursului compensatoriu specific.

B.3.3.1 MODIFICĂRI LEGISLATIVE CARE URMĂRESC REDUCEREA POPULAȚIEI PENITENCIARE ȘI ÎMBUNĂȚĂIREA CONDIȚIILOR DE DETENȚIE

41. *Introducerea măsurii supravegherii electronice, ca măsură pentru reducerea populației penitenciare* - România derulează o analiză cu privire la adoptarea unor modificări legislative (inclusiv Codul penal și Codul de procedură penală) în vederea reglementării supravegherii electronice a persoanelor față de care s-a pronunțat o hotărâre definitivă

MINISTERUL JUSTIȚIEI

într-o cauză penală. Potrivit dispozițiilor art. 27 din *Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal* și art. 31-33 din *Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 157/2016*, deținuții pot fi supravegheați electronic la distanță; sistemele pot fi folosite în cazul deținuților care: participă la activitățile lucrative, educative, de asistență psihologică, de asistență socială, în exteriorul locului de deținere; se deplasează pentru acordarea asistenței medicale la spitale/cabinete medicale situate în afara locului de deținere; beneficiază de permisiunea de ieșire din penitenciar etc. De asemenea, este în analiză și eventualitatea extinderii posibilității legale pentru luarea de către un judecător a măsurii supravegherii electronice drept formă de individualizare a executării pedepsei, urmând modelul instituției suspendării executării pedepsei sub supraveghere, respectiv o formă a liberării condiționate. **termen: semestrul II 2018**

42. *Analiza oportunității pentru promovarea unui recurs în interesul legii în materia cererilor de liberare condiționată* - Administrația Națională a Penitenciarelor a comunicat Ministerului Justiției o serie de hotărâri judecătorești pronunțate în cauze având ca obiect cereri de liberare condiționată. Acestea au fost analizate la nivelul Direcției Elaborare Acte Normative din cadrul Ministerului Justiției și întrucât s-a apreciat ca insuficiente pentru a justifica promovarea unui recurs în interesul legii, la data de 05.12.2017 s-a solicitat curților de apel transmiterea hotărârilor definitive pronunțate în cauze având obiectul mai sus menționat, pentru a examina modul în care sunt interpretate în practica instanțelor dispozițiile art. 55¹ alin. (1), art. 59 alin. (1) și art. 59¹ alin. (1) din Codul penal anterior, respectiv ale art. 99 alin. (1) lit. d) și art. 100 alin. (1) lit. d) din Codul penal actual, referitoare la condiția liberării condiționate constând în „formarea convingerii instanței că persoana condamnată s-a îndreptat și se poate reintegra în societate”. Până în prezent (10.01.2018) au răspuns solicitării Ministerului Justiției, transmițând hotărâri judecătorești în materia cererilor de liberare condiționată, un număr de 6 (dintr-un total de 15) curți de apel. **termen: trimestrul I 2018.**

B.3.3.2 INVESTIȚII ÎN INFRASTRUCTURA FIZICĂ A PENITENCIARELOR ȘI A CENTRELOR DE REȚINERE ȘI ARESTARE PREVENTIVĂ CARE VIZEAZĂ EXTINDEREA NUMĂRULUI DE LOCURI DE DETENȚIE ȘI MODERNIZAREA CELOR EXISTENTE

B.3.3.2.1 INVESTIȚII ÎN INFRASTRUCTURA FIZICĂ A PENITENCIARELOR

43. La data de 19.01.2016, Guvernul României a aprobat Memorandumul cu tema *Intenția CEDO de aplicare a procedurii Hotărârii pilot în cauzele privind condițiile de detenție*, document în conținutul căruia Guvernul României și-a asumat obligația de a comunica în termen de două luni de la aprobare, *Calendarul măsurilor* ce urmează a fi adoptate în acest domeniu. În acest context, a fost elaborat *Planul de măsuri*, aferent Recomandării nr. 2 a Memorandumului - elaborarea de către MJ, MAI și MFP a unui *Calendar de măsuri, inclusiv proiecțiile în plan bugetar, în scopul evitării aplicării de către CEDO a Hotărârii pilot în cauzele privind condițiile de detenție asigurate de*

MINISTERUL JUSTIȚIEI

statul român. Acest Calendar a fost aprobat la data de 26.04.2016 de către Guvernul României. Calendarul de acțiuni prevede măsuri și impact financiar atât pentru (i) dezvoltarea infrastructurii prin crearea de noi locuri de deținere și modernizarea celor existente cât și a (ii) resurselor umane. Modernizarea locurilor de deținere este realizată atât prin lucrări de transformare / amenajarea a unor spații cât și prin lucrări de reparații curente.

44. Prin *lucrările de reparații curente și întreținere care se realizează anual la nivelul sistemului penitenciar se urmărește menținerea condițiilor de detenție conform standardelor, atât la nivelul camerelor de cazare, cât și la nivelul spațiilor auxiliare (holurile secțiilor, cluburi, săli de mese, cabinete medicale, săli de clasă, spații educative etc.). În acest sens, din anul 2015, Administrația Națională a repartizat credite bugetare unităților penitenciar cu destinația strictă de îmbunătățire a condițiilor de detenție prin *zugrăveli, vopsitorii, reparații instalații, înlocuit obiecte sanitare, reparații pardoseli etc.* Ca urmare a acestor demersuri, în perioada 2015-2017 au fost amenajate aproximativ **3832** de locuri de detenție.*

45. Locurile noi de deținere respectă standardele menționate de CEDO prin hotărârea-pilot în cauzele privind condițiile de detenție și vor garanta spațiul de detenție de minim 4m². Începând cu luna ianuarie 2016, toate spațiile de detenție din sistemul penitenciar au fost evaluate cu privire la potențialul acestora în ceea ce privește aducerea acestora la standardele europene, prin lucrări de transformare, modernizare sau chiar construcția unor pavilioane noi, în cadrul perimetrelor existente.

46. Deși deficitul de locuri de cazare a înregistrat un trend descendent și pe fondul aplicării Legii nr. 169/2017 privind modificarea și completarea Legii nr. 254/2013, prin care s-a instituit un mecanism compensatoriu pentru acordarea unui beneficiu, însemnând 6 zile considerate ca fiind executate pentru un număr de 30 de zile de custodie în spații de detenție necorespunzătoare, actualul plan de măsuri (anexat) prevede extinderea capacității de cazare cu un număr de **8.095** locuri noi de cazare, întrucât au fost avute în vedere mai multe aspecte precum:

I) gradul de uzură al unora dintre clădiri, care poate determina condiții improprii de cazare pentru deținuți și ar impune scoaterea acestora din folosință;

ii) modernizarea locurilor de cazare presupune reconfigurarea spațiilor conform normelor europene și conduce, în mod inevitabil, la scăderea capacității de cazare;

iii) nu poate fi estimată evoluția efectivului de deținuți custodiat de sistemul penitenciar (exemplu: noul Cod Penal stabilește pedepse mai mari pentru recidiviști, de beneficiul instituției liberării condiționate se bucură doar condamnații repartizați în regimurile deschis și semi-deschis etc.).

47. Aplicarea măsurilor stabilite în plan, presupune crearea unui număr de **8.095** locuri noi de cazare și modernizarea a **1.351** locuri de cazare, investițiile fiind finanțate din 3 surse, după cum urmează:

Mecanismul Financiar Norvegian- **1.400** locuri noi de cazare, în valoare estimată de 21.007.300,00 euro și 100 locuri de cazare modernizate, în valoare estimată de 940.000,00 euro;

Bugetul de stat - **4.795** locuri noi de cazare și modernizarea **1.251** locuri de cazare în valoare estimată de 75.297.550,00 euro. În bugetul de stat pentru anul 2018, au fost

MINISTERUL JUSTIȚIEI

deja alocate fonduri pentru demararea lucrărilor de investiții în vederea creării a 5.110 locuri, în perioada 2019-2023.

Împrumut de la o Instituție Financiară Internațională, conform proiectului aprobat de către Guvernul României, la data de 05 Decembrie 2017, prin Memorandumul cu tema *Decizie privind oportunitatea finanțării infrastructurii fizice a sistemului penitenciar român, printr-un proiect finanțat din fonduri externe rambursabile, prin care se propune conceptul de proiect național - Investiții în infrastructura penitenciarelor* - 1.900 locuri noi de cazare prin construirea și înființarea a două noi penitenciare (Penitenciarul Berceni și Penitenciarul Unguriu).

48. Planul este structurat pe perioada 2018-2024, astfel:

Etapa I: 2018- locuri noi de cazare - 316, locuri modernizate - 500

S-au avut în vedere identificarea spațiilor și locurilor a căror destinație poate fi schimbată în locuri de cazare, prin lucrări de intervenție/reparații curente/modernizare și finalizarea lucrărilor începute în anii precedenți. Locurile noi de cazare vor fi date în folosință la următoarele penitenciare: Giurgiu (30), Găești (96), Deva (70), Codlea (80), Târgu Jiu (40), iar cele modernizate la Deva (500).

Etapa II: 2020- locuri noi de cazare - 44

S-a avut în vedere continuarea activităților de realizare de locuri noi de cazare, începerea și finalizarea unor obiective demarate anterior anului 2020. Locurile noi de cazare vor fi date în folosință la Penitenciarul Tg. Jiu (44).

Etapa III: 2021- locuri noi de cazare - 508, locuri modernizate - 85

Locurile noi de cazare vor fi date în folosință la următoarele penitenciare: Craiova - Secția exterioară Ișalnița (80), Focșani (118), Constanța-Poarta Albă - Secția exterioară Valu lui Traian (80), Ploiești - Secția exterioară Moara Nouă (80), Centrul de detenție Brăila-Tichilești (150), iar modernizate: Spital Tg. Ocna (85).

Etapa IV: 2022- locuri noi de cazare - 3997, locuri modernizate - 666

Locurile noi de cazare vor fi date în folosință la următoarele penitenciare: Aiud (200), Baia-Mare (420), Botoșani (400), Deva (250), Mioveni (120), Galați (186), Gherla (300), Găești (96), Pelendava (325), Ploiești - Secțiile exterioare Movila Vulpii (150), Tg. Mureș (210), Vaslui (210), Ploiești-Târgșorul Nou (90), Centrul Educativ Tg. Ocna (65), Spital Tg. Ocna (75) și modernizate Constanța-Poarta Albă (486), Mioveni (180) și Penitenciarul Unguriu (900).

Etapa V: 2023- locuri noi de cazare - 2730

Locurile noi de cazare vor fi date în folosință la următoarele penitenciare: Bistrița (600), Mioveni (190), Iași (600), Constanța-Poarta Albă (300), Timișoara - Secția exterioară Buziaș (300), Ploiești Târgșorul Nou (240) și Penitenciarul P47-Berceni (500).

Etapa VI: 2024- locuri noi de cazare - 500

Penitenciarul P47-Berceni (500).

Planul de investiții detaliat, precum și planul de resurse umane pentru Administrația Națională a Penitenciarelor, precum și impactul financiar este prezentat în Anexa 1.

49. Pentru dezvoltarea capacității administrative a sistemului penitenciar de a răspunde provocărilor, Guvernul României, prin Memorandumul menționat la paragraful 30, a aprobat conceptul de proiect pentru finanțare înființării Institutului Național de Administrație Penitenciară. În funcție de momentul contractării împrumutului extern, conform prevederilor Memorandumului mai sus menționat, vor demara lucrările pentru crearea infrastructurii necesare.

50. Inspectoratul General al Poliției Române a inițiat măsuri de creștere și modernizare a capacității de cazare, conform calendarului aprobat. Locurile noi de deținere respectă standardele menționate de CEDO prin hotărârea-pilot în cauzele privind condițiile de detenție și vor garanta spațiul de detenție de minim 4 m². Începând cu luna ianuarie 2016, toate spațiile de detenție din centrele de reținere și arestare preventivă au fost evaluate cu privire la potențialul acestora în ceea ce privește aducerea acestora la standardele europene, prin lucrări de transformare, modernizare sau chiar construcția unor centre noi.
51. La nivelul Ministerului Afacerilor Interne - Inspectoratul General al Poliției Române funcționează un număr de 51 de centre de reținere și arestare preventivă, dispersate teritorial la nivelul fiecărui județ și în municipiul București. În ceea ce privește situația din centrele de reținere și arestare preventivă din subordinea M.A.I. - I.G.P.R., datele statistice înregistrate au relevat o scădere semnificativă a numărului de persoane private de libertate încarcerate după punerea în aplicare a noilor coduri și dispunerea măsurilor alternative. Astfel, în anul 2013 erau încarcerate **26.553** persoane, pentru ca începând cu anul 2014 să se înregistreze o scădere de până la **20.145**, în anul 2015 până la **20.067** persoane, în anul 2016 până la **18.565** persoane, trendul menținându-se în anul 2017 fiind încarcerate un număr de **18.489** persoane.
52. Prin aplicarea măsurilor alternative la arestul preventiv ce au fost implementate odată cu intrarea în vigoare a noilor coduri, în perioada 2014 - 2017, s-a înregistrat următoarea situație:

	2014	2015	2016	2017
Arest la domiciliu	1.497	3.301	3.214	3.344
Control judiciar	7.774	14.361	14.183	14.622
Control judiciar pe cauțiune	50	93	112	98

53. Deși deficitul de locuri de cazare a înregistrat un trend descendent și pe fondul implementării noilor coduri și a aplicării măsurilor preventive alternative (arest la domiciliu, control judiciar, control judiciar pe cauțiune), actualul plan de măsuri (anexat) prevede extinderea capacității de cazare cu un număr de **1781** locuri noi de cazare/ modernizate, întrucât au fost avute în vedere mai multe aspecte precum:
- *gradul de uzură al unora dintre clădiri, care poate determina condiții improprii de cazare pentru persoanele private de libertate și ar impune scoaterea acestora din folosință;*
 - *modernizarea locurilor de cazare presupune reconfigurarea spațiilor conform normelor europene și conduce, în mod inevitabil, la scăderea capacității de cazare;*
 - *nu poate fi estimată evoluția efectivului de persoane private de libertate custodiate de centrele de reținere și arestare preventivă.*
54. În anul 2016, sistemul de reținere și arestare preventivă a pus în aplicare Calendarul de măsuri aprobat de Guvern, prin construirea/modernizarea/consolidarea/extinderea a **31** de centre de reținere și arestare preventivă și renovarea a **283** de locuri de cazare prin lucrări de reparații curente. S-a avut în vedere identificarea spațiilor și locurilor a căror destinație poate fi schimbată în locuri de cazare, prin lucrări de

MINISTERUL JUSTIȚIEI

intervenție/reparații curente/modernizare, inclusiv prin Mecanismul Financiar Norvegian, cât și finalizarea lucrărilor începute în anii precedenți.

55. Aplicarea măsurilor stabilite în plan, presupune crearea unui număr de **1596** locuri noi de cazare și modernizarea a **187** locuri de cazare, pentru care cheltuielile estimate sunt în valoare totală de 81.344.098 EURO; de asemenea, mai este necesară suma de 3.560.723 EURO pentru achiziționarea unor mijloace de transport și 5.962.512 EURO/an pentru personalul suplimentar.

56. Planul este structurat pe perioada 2018-2023, astfel:

Etapa I: 2018- locuri de cazare noi/modernizate - 114

Locurile noi de cazare/modernizate vor fi date în folosință la următoarele centre de reținere și arestare preventivă : I.P.J. Galați (34), I.P.J. Maramureș (30) și I.P.J Iași (50).

Se are în vedere continuarea activităților de realizare de locuri noi de cazare, începerea și/sau continuarea unor obiective demarate și la nivelul a 8 centre de reținere și arestare preventivă.

Etapa II: 2019-2021- locuri de cazare noi/modernizate - 153

Locurile noi de cazare/modernizate vor fi date în folosință la următoarele centre de reținere și arestare preventivă : I.P.J. Covasna (33), I.P.J. Alba (33), I.P.J. Vaslui (45) I.P.J. Teleorman (22) și I.P.J. Harghita (20).

Se are în vedere continuarea activităților de realizare de locuri noi de cazare, începerea și/sau continuarea unor obiective demarate și la nivelul a 20 centre de reținere și arestare preventivă.

Etapa III: 2021 - 2023- locuri de cazare noi/modernizate - 1516

Locurile noi de cazare/modernizate vor fi date în folosință la următoarele centre de reținere și arestare preventivă: I.P.J. Arad, I.P.J. Giurgiu, I.P.J. Cluj, I.P.J. Călărași, D.G.P.M.B., I.P.J. Argeș, I.P.J. Brașov, I.P.J. Constanța, I.P.J. Dolj, I.P.J. Prahova, I.P.J. Botoșani, I.P.J. Brăila, I.P.J. Dâmbovița, I.P.J. Hunedoara, I.P.J. Neamț, I.P.J. Suceava, I.P.J. Mehedinți, I.P.J. Tulcea, I.P.J. Gorj, I.P.J. Olt, I.P.J. Bistrița Năsăud, I.P.J. Satu Mare și I.P.J. Vrancea.

Planul de investiții detaliat, precum și planul de resurse umane pentru Ministerul Afacerilor Interne, precum și impactul financiar este prezentat în Anexa 2.

B.3.3.3 FUNCȚIONAREA EFICIENTĂ A SISTEMULUI DE PROBAȚIUNE PENTRU FACILITAREA APLICĂRII SANȚIUNILOR ȘI MĂSURILOR COMUNITARE CARE SĂ CONDUCĂ LA REDUCEREA POPULAȚIEI PENITENCIARE

57. Din analiza evoluției numărului persoanelor aflate în supravegherea serviciilor de probațiune prezentat în graficul nr.1 al Anexei - Direcția Națională de Probațiune, rezultă un impact cantitativ de orientare masivă a condamnatilor la măsuri și sancțiuni comunitare în ultimii ani în comparație cu cele pronunțate până în 2012. Trebuie precizat că impactul nu este numai unul cantitativ, fiind înregistrate, totodată, și creșteri ale obligațiilor dispuse de organele judiciare persoanelor condamnate - de exemplu, proporția persoanelor care aveau obligația de a urma cel puțin un program de reintegrare socială a evoluat de la 6,39%, în 2014, la 21,22%, în 2016, cum tot astfel evoluția ponderii persoanelor care dețineau obligația de a desfășura muncă neremunerată în folosul comunității a crescut de la 10,09%, în 2014, la 43,72%, în 2016,

MINISTERUL JUSTIȚIEI

respectiv ponderea persoanelor care aveau obligația de a urma un curs de pregătire școlară sau formare profesională a crescut de la 9,06%, în 2014, la 12,29%, în 2016.

58. Pachetul de măsuri legislative din anul 2014 a determinat, așa cum s-a arătat, un impact structural, pe termen lung, în executarea sancțiunilor penale, astfel cum rezultă și din graficul nr.2 al Anexei nr.3 - Direcția Națională de Probațiune, care condensează informații despre populația penitenciară și cea înregistrată în evidențele serviciilor de probațiune din România, în perioada 2013-2017, înainte și ulterior intrării în vigoare a noilor coduri în materie penală. Se observă că noua legislație a condus la o dezvoltare explozivă a cazurilor deferite sistemului de probațiune (o creștere de aproximativ 4 ori a numărului de persoane aflate în probațiune, din 2013 până în 2017) și diminuarea populației penitenciare.
59. Principalele măsuri vizează personalul din sistemul de probațiune, acesta fiind unul dintre principalii factori care influențează algoritmul eficienței acestor sancțiuni. Sunt avute în vedere măsuri pentru completarea cadrului normativ în materia probațiunii, asigurarea resurselor umane necesare pentru aplicarea sancțiunilor neprivative de libertate, precum și măsuri care privesc extinderea infrastructurii fizice (spații de birouri) și a celei IT, respectiv măsuri pentru asigurarea personalului suport pentru sistemul de probațiune.
60. *Măsuri la nivel legislativ* - Pentru a asigura sustenabilitatea procesului de consolidare a sistemului de probațiune s-a apreciat ca esențială adoptarea legii privind Statutul personalului de probațiune, alături de alte 8 măsuri propuse cu privire la implementarea instrumentelor prevăzute de cadrul general de reglementare a noilor sancțiuni neprivative de libertate, precum și constituirea garanțiilor pentru exercitarea atribuțiilor specifice în termeni de echilibru ai raportului responsabilități/beneficii și de siguranță a activității derulate - termen: **semestrul II 2018**.
61. *Personal de probațiune*: În anul 2017 sistemul de probațiune a înregistrat aproximativ 100.000 de cazuri aflate în supraveghere gestionate cu un număr de 552 consilieri de probațiune, 187 consilieri de probațiune fiind angajați în a doua parte a anului 2017. În acest context, măsurile privind resursele umane vizează finanțarea și ocuparea posturilor de consilier de probațiune, în limitele bugetare aprobate.
62. *Personal auxiliar (de suport)*: Activitățile suport sunt asigurate, la acest moment, de un număr extrem de redus de persoane încadrate în structura centrală a Direcției Naționale de Probațiune, pentru toate structurile teritoriale. De aceea se va avea în vedere finanțarea și ocuparea în anul 2018 a unor posturi personal suport, în limitele bugetare aprobate.
63. Cum personalul de probațiune nou angajat, precum și cel existent necesită anual includerea în diferite *forme de pregătire profesională*, inițială sau continuă, se impune asigurarea fondurilor necesare care vor fi alocate de la bugetul de stat, în limita bugetelor anuale aprobate și din mecanismul Financiar Norvegian.
64. *Măsuri privind infrastructura fizică*: Ținând seama că schema de personal a serviciilor de probațiune va crește gradual, în mod similar a fost prevăzută a fi extinsă și infrastructura fizică (spațiile pentru birouri și sălile de consiliere/consiliu), fiind prevăzut a fi achiziționat și mobilierul minim pentru personalul nou-angajat.

MINISTERUL JUSTIȚIEI

B.3.3.4 IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR ȘI STRATEGIILOR DE INSERȚIE A PERSOANELOR PROVENITE DIN SISTEMUL PENITENCIAR

65. Ponderea deținuților recidiviști în populația penitenciară generală înregistrează un trend descendent, dar cu toate acestea rămâne o sursă de intrări în sistemul penitenciar. Dacă în anii 2012 și 2013, se înregistra un procent de 45,78% deținuți recidiviști, raportat la efectivul total al persoanelor private de libertate, acesta a scăzut treptat, la 43,00% în 2014, ajungând în 2015 la 40,33%, iar în anul 2016 la 38,37%.
66. După intrarea în vigoare a Hotărârii de Guvern nr. 389/2015 privind aprobarea *Strategiei naționale de reintegrare socială a persoanelor private de libertate, 2015 - 2019*, au fost implementate o serie de acțiuni destinate reducerii ratei recidivei. A fost constituită și funcționează Comisia interministerială pentru coordonarea și implementarea prevederilor *Strategiei naționale de reintegrare socială a persoanelor private de libertate, 2015-2019*. Potrivit art. 6 alin. (1) și alin. (4) din H.G. nr. 389/2015, Comisia este formată din câte un reprezentant, cu funcție de conducere, din cadrul Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Educației Naționale, Ministerului Muncii și Justiției Sociale, Ministerului Sănătății, Direcției Naționale de Probațiune și Administrației Naționale a Penitenciarelor, președinția Comisiei fiind asigurată de Ministerul Justiției.
67. Activitatea Comisiei din cursul anului 2017 s-a focalizat asupra recuperării întârzierilor înregistrate în desfășurarea activităților din Planul național de implementare al HG nr. 389/2015 și constituirea grupurilor de lucru interinstituționale responsabile pentru derularea activităților cu termene urgente de implementare.
68. Referitor la produsele activităților finalizate până la finalul anului 2017, menționez: constituirea a patru grupuri de lucru interinstituționale, trei dintre acestea finalizându-și activitatea; elaborarea unui sistem de diagnoză a nevoilor de formare și perfecționare profesională a personalului care lucrează în cadrul celor patru parteneri responsabili și au atribuții privind reintegrare socială a persoanelor private de libertate; bază comună de acte normative, în domeniul reintegrării sociale a persoanelor private de libertate a fost constituită și publicată pe site-urile instituțiilor publice responsabile; elaborarea unui Raport de analiză și inventar de propuneri de modificare sau completare a cadrului legislativ elaborarea unui Raport de studiu privind Inventarierea nevoilor de extindere a colaborărilor de către instituțiile și autoritățile publice implicate în proces de reintegrare socială din cadrul *Strategiei naționale de reintegrare socială a persoanelor private de libertate 2015-2019*; elaborarea unui Inventar al procedurilor interinstituționale, necesare pentru facilitarea reintegrării sociale a persoanelor sancționate penal.

B.3.3.5 MĂSURI DE NATURĂ LEGISLATIVĂ CARE SĂ ASIGURE UN RECURS EFICIENT PENTRU VĂTĂMAREA SUFERITĂ, DE NATURA RECURSULUI PREVENTIV SI A RECURSULUI COMPENSATORIU SPECIFIC

69. Legea nr. 169/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele

MINISTERUL JUSTIȚIEI

judiciare în cursul procesului penal, care prevede un mecanism compensatoriu pentru persoanele private de libertate cazate în condiții necorespunzătoare de detenție, în sensul reducerii pedepsei, ca măsură generală de degrevare a penitenciarelor. Astfel, la calcularea pedepsei executate efectiv se are în vedere, indiferent de regimul de executare a pedepsei, ca măsură compensatorie, și executarea pedepsei în condiții necorespunzătoare, caz în care, pentru fiecare perioadă de 30 de zile executate în condiții necorespunzătoare, chiar dacă acestea nu sunt consecutive, se consideră executate, suplimentar, 6 zile din pedeapsa aplicată.

În sensul acestui act normativ, se consideră executare a pedepsei în condiții necorespunzătoare cazarea în oricare dintre situațiile următoare:

- a) *cazarea într-un spațiu mai mic sau egal cu 4 mp/deținut, care se calculează, excluzând suprafața grupurilor sanitare și a spațiilor de depozitare a alimentelor, prin împărțirea suprafeței totale a camerelor de deținere la numărul de persoane cazate în camerele respective, indiferent de dotarea spațiului în cauză;*
- b) *lipsa accesului la activități în aer liber;*
- c) *lipsa accesului la lumină naturală sau aer suficient ori disponibilitatea de ventilație;*
- d) *lipsa temperaturii adecvate a camerei;*
- e) *lipsa posibilității de a folosi toaleta în privat și de a se respecta normele sanitare de bază, precum și cerințele de igienă;*
- f) *existența infiltrațiilor, igrasiei și mucegaiului în pereții camerelor de detenție.*

Dispozițiile se aplică în mod corespunzător și la calcularea pedepsei executate efectiv ca măsură preventivă sau pedeapsă în centrele de reținere și arestare preventivă în condiții necorespunzătoare. În conformitate cu prevederile art. IV alin. (7) din Legea nr. 169/2017, „situația centralizată a clădirilor care sunt necorespunzătoare din punctul de vedere al condițiilor de detenție va fi aprobată prin Ordin al Ministrului Justiției, în termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi.”

În scopul aplicării compensării instituite de lege pentru executarea pedepsei în condiții necorespunzătoare a fost adoptat Ordinul ministrului justiției nr. 2773/C/2017 pentru aprobarea Situației centralizate a clădirilor care sunt necorespunzătoare din punctul de vedere al condițiilor de detenție, publicat în Monitorul Oficial nr. 822 din 18 octombrie 2017. În acest sens, sunt stabilite categoriile de clădiri, identificate prin numărul de inventar, care au fost clasificate drept necorespunzătoare din punct de vedere al condițiilor de detenție, ținând cont de criteriile stabilite de Legea nr. 169/2017, dar și de reperele instituite de acest act normativ care nu impune o centralizare a camerelor care asigură condiții de detenție necorespunzătoare, ci întocmirea unei situații centralizate a clădirilor destinate cazării persoanelor private de libertate. Situația acestora se actualizează anual sau ori de câte ori intervin modificări de natură a genera o reclasificare a spațiilor de cazare.

În termen de 90 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Biroul evidență și organizarea muncii din cadrul fiecărei unități a deschis o fișă de evidență pentru fiecare persoană privată de libertate în care vor fi consemnate clădirile în care a fost cazată pe parcursul pedepsei. (2) Pentru persoanele private de libertate care au început executarea pedepsei înainte de 24 iulie 2012 fișa prevăzută la alin. (1) va cuprinde numai informațiile relevante ulterioare acestei date. (3) În termenul prevăzut la alin. Biroul evidență și organizarea muncii va efectua calculul zilelor câștigate în

MINISTERUL JUSTIȚIEI

raport cu perioada executării pedepsei în condiții necorespunzătoare de detenție, în raport cu art. 55¹ alin. (1) din [Legea nr. 254/2013](#), cu modificările și completările ulterioare.

70. Ministerul Justiției întreprinde o analiză comprehensibilă cu privire la adoptarea unor modificări legislative în vederea *acordării unei compensații financiare pentru persoanele care au acțiuni pendinte pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului sau care au vocația de a deschide o acțiune pe rolul Curții.*

Compensația financiară în cazul cazării în condiții necorespunzătoare se va realiza în mod similar celor reglementate deja la nivel legislativ pentru compensație acordată persoanelor aflate încă în executarea unei pedepse privative de libertate: la calcularea compensației financiare se vor lua în considerare indiferent de regimul de executare a pedepsei, executarea pedepsei în condiții necorespunzătoare, caz în care, pentru fiecare perioadă de 30 de zile executate în condiții necorespunzătoare, chiar dacă acestea nu sunt consecutive, se consideră executate, suplimentar, 6 zile din pedeapsa aplicată.

Suma cuvenită unei persoane care a executat pedeapsa în condiții necorespunzătoare (și pentru care nu a obținut în prealabil zile-câștig potrivit art. 551 din Legea nr. 254/2013) va fi obținută prin înmulțirea acestor zile-câștig cu o sumă ce urmează a fi stabilită pentru fiecare zi-câștig - termen: **semestrul I 2018**.

B.4 MONITORIZAREA CALENDARULUI DE MĂSURI 2018 - 2024

71. Calendarul de măsuri **2018 - 2024 pentru soluționarea supra-aglomerării carcerale și a condițiilor de detenție, în executarea hotărârii-pilot Rezmives și alții împotriva României, pronunțată de CEDO la 25 Aprilie 2017**, a fost conceput și agreeat în cadrul Grupului de lucru stabilit în anul 2012 prin Memorandumul cu tema "*Efectele constatării încălcării de către România a interdicției tratamentelor inumane sau degradante în cauza Iacov Stanciu împotriva României*". Din grupul de lucru fac parte reprezentanți ai Ministerului Justiției, Ministerul Afacerilor Externe - Agentul Guvernamental pentru CEDO, Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Afacerilor Interne, Administrația Națională a Penitenciarelor, Direcția Națională de Probațiune.
72. Mecanismul stabilit de către Grupul de lucru în vederea monitorizării și evaluării Calendarului de măsuri, presupune organizarea semestrială a evaluării planurilor de acțiuni asumate de către fiecare instituție, în cadrul unor întâlniri formale. Secretariatul Grupului de lucru va fi asigurat prin Ministerul Justiției.
73. De asemenea, măsurile prevăzute de Calendar au rolul de a debloca atât procedurile de executare a mandatelor europene de arestare, emise de autoritățile judiciare române, cât și facilitarea transferării persoanelor condamnate, cetățeni români aflați în detenție în alte state membre UE.

MINISTERUL JUSTIȚIEI

WWW.JURI.RO

Str. Apolodor nr. 17, sector 5, 050741 București, România
Tel. +4 037 204 1999
www.just.ro

Pagina 21 din 21

COD: FS-01-18-ver.2